

Värmlands Anor

Nr 2 Juni 2019 Medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening Årgång 36

Golvskurning pågår i metodisternas Sankt Paulskyrka i Filipstad. Bilden förmodligen från 1920-talet. Fotograf: Josef Röding. Bilden tillhör Värmlands museum.

VärmlandsAnor

Författarna ansvarar för riktigheten i artiklar. Citera gärna VärmlandsAnor, men glöm inte att ange källa. Eftertryck av texter endast med författarens tillåtelse. Redaktionen förbehåller sig rätt att redigera insända bidrag.

ISSN 1400-1047 Upplaga 1700 ex, 4 ggr/år

Ansvarig utgivare och redaktör

Carl-Johan Ivarsson, Finnögatan 4 B, 614 33 Söderköping
Tel 070-2253245, redaktor@varmlandsrotter.se

Layout

Kerstin Osterman, KEOZ, Skattkärr

Tryck

City Tryck i Karlstad AB

Föreningsfakta

Föreningen bildades 1983 och har till ändamål att stödja och stimulera intresset för släkt- och hembygdsvetenskap i Värmland och förena dem som delar detta intresse.

Föreningens adress

c/o Lars-Göran Jansson, Ingalls väg 10,
656 38 Karlstad. Tel. 054-83 75 81
E-post: ordforande@varmlandsrotter.se
Organisationsnummer 873201-6897

Medlemsfrågor

Elisabeth Björkman: medlem@varmlandsrotter.se

Medlemsavgift

Medlemsavgiften är 170 kr för ordinarie medlem och 60 kr för familjemedlem (2018) till svenskt plusgiro 46 96 60-5. Medlemmar i Norge betalar 220 norska kronor till norskt postgiro 7877 08 16652.

Hemsida och e-mail

www.varmlandsrotter.se
e-mail vsf@varmlandsrotter.se

Föreningens styrelse

Ordförande Lars-Göran Jansson,
Ingalls väg 10, 656 38 Karlstad. Tel. 054-83 75 81

Vice ordförande Britt-Marie Johansson, Bokliden 41,
667 33 Forshaga Tel. 070-530 63 30

Sekreterare Gunnar Jonsson, Sveavägen 6 C,
66141 Säffle. Tel. 0533-105 59

Kassör Elisabeth Björkman, Önerud 161,
655 91 Karlstad. 054-53 90 74

Ledamöter

Eva Lejrin, Orrholmsgatan 3, lgh 1603,
652 15 Karlstad. Tel. 070-6859960
Sonja Skagerud Östlund, Cederroths väg 1,
663 33 Skoghall. Tel. 054-51 73 34
Hans Hougaard, Orretorpssvägen 3, 699 30 Deje.
Tel. 072-1052418
Ulf Fritzson, Forsgatan 8, 667 34 Forshaga
Tel. 070-530 14 15
Berith Hemmingberg, Smedsgatan 9 A,
684 30 Munkfors Tel. 076-914 01 97

INNEHÅLL

- 3 En 81-årig brud, en bortglömd prästsläkt och trätgiriga damer, *Paul Neptune*
- 5 Fältväbeln Peder Olufsson i Lysås i Karlanda socken, *Eivor Plantin*
- 6 Min släkthistoria från Västra Vitklinten i Gåsborns/Rämmens socken, *Monika Becker*
- 8 Ur andra medlemsblad
- 9 Moster Hildas dikt, *Eva Lejrin*
- 10 Bakom kulisserna på Arkivcentrum, *Elisabeth Björkman*
- 12 Prästgården som försvann, *Carl-Johan Ivarsson*
- 15 Ordförande har ordet
- 15 Styrelseutbildning
- 16 Det medeltida Sverige 7: Värmland, *(Recension)*
- 17 DNA-träff på en kändis, *Gunnar Jonsson*
- 18 Tössbo härads domböcker 1613-1675, *(Recension)*
- 19 Till minne av Bernhard Granholm
- 20 Till minne av Thore Jansson
- 20 Antavla nr 224
- 22 Antavla nr 225
- 22 Häng med till Borås
- 24 Höstens program 2019

Redaktörens ruta

Bara några dagar innan det blev tid att skriva dessa rader nåddes vi av den mycket tråkiga nyheten att Svanskogs hembygdsgård brunnit ned till grunden. Med branden, natten till den 3 maj så förintades inte bara den fina mangårdsbyggnaden från 1700-talet, alla dess unika inventarier men också en betydande dokumentation av Svanskogs historia genom att stora delar av hembygdsvetenskapens arkiv brann upp.

Ja, det finns förstås en hel del kvar i arkiven på Arkivcentrum och på andra håll, men många års samlande, foton, forskningar och mycket annat är för alltid förlorat.

En digitaliseringsinsats var nyss påbörjad. Kanske går det att med gemensamma insatser försöka återskapa åtminstone något av det som förstördes. Branden visar precis som en globalt mer uppmärksammande brand (Notre Dame i Paris) på kulturarvets skörhet och utsatthet.

En 81-årig brud, en bortglömd prästsläkt och trätgiriga damer

av Paul Neptune

Min anmoder Annika Elofsdotter avled den 10 augusti 1798 i Bråxnäs, Nyeds socken. Enligt dödboken var hon 98 år gammal. Hennes liv och bakgrund har länge fascinerat mig. Inte minst för att hon gifte sig en andra gång vid 81 års ålder med en 47 år yngre man!

Vem var då denna Annika i Bråxnäs? Ja det har inte varit lätt att utforska. Ingen födelsebok i Nyed kan bekräfta hennes födelse omkring år 1700. Ingen vigselbok kan bekräfta att hon omkring 1732 gifte sig med Nils Larsson i Bråxnäs.

Paret får fyra barn tillsammans; Lars född i Bråxnäs 1733, Christina/Stina född i Bråxnäs 1734, Brita (min anmoder) född i Bråxnäs 1738 samt Annika/Anna född i Bråxnäs 1745. Eftersom vigselbok saknas för Nyed denna period är det första barnets födelse 1733 och noteringen i mantalslängden 1733 som tyder på att paret gift sig senast hösten 1732.

Annika Elofsdotter återfinns dessförinnan som fadder vid ett antal dop i Nyed och grannsocknen Väse. I Väse är hon fadder 1723 när ett barn till Jean Nilsson och Ellika Elofsdotter döps. Ellika är en syster och Annika noteras då som boende i Jonsbol, Väse. I Jonsbol döps samma år ett barn till Jean Matsson (Hammarström) och Brita Elofsdotter. Även där en syster till Annika som fått pigttjänst hos syster och sväger i Väse.

Kartläggandet av Annika Elofsdotters liv måste göras med hjälp av mantalslängder, domböcker, tydliga släktkopplingar vid dop mm. Under 1720- och 1730-talen framgår tydliga kopplingar mellan Annika och ett antal andra Elofs-söner och Elofsdöttrar. Samtliga

födda i Arviken, Nyed som barn till nämndemannen Elof Jönsson och Kerstin Larsdotter.

I Arviken hade Annika åtminstone två bröder – Lars Elofsson och Jon/Jonas Elofsson. Hon hade också minst tre systrar – Brita Elofsdotter Hammarström vid Jonsbol, Väse, Catharina Elofsdotter i Arviken samt Ellika Elofsdotter i Väse.

Alla barn döda

Mantalslängderna för Nyed visar att Annika Elofsdotter med maken Nils Larsson vistas i Bråxnäs i alla år. Husförhörlängder finns inga förrän 1776. Då har redan Nils Larsson avlidit 68 år gammal 1769. Tre år senare 1772 avlider först sonen Lars Nilsson 40 år gammal, efterlämnande änkan Annika Persdotter och flera minderåriga barn. Samma år avlider yngsta dottern Annika i Sutterhöjden. Hon var gift med Måns Matsson.

1779 förlorar Annika Elofsdotter även sin äldsta dotter Christina/Stina som var gift med Magnus Bengtsson i Bråxnäs.

Sonhustrun Annika Persdotter gifter 1775 om sig med änklungen Nils Larsson från Alster socken. Det är nu uppenbarligen tunt med manlig arbetskraft på gården. Annika Elofsdotter var cirka 81 år gammal – 1781 när hon lät sig ”konserveras” av den 47 år yngre drängen Nils Jönsson från Forsnäs. Nils Jönsson var då 34 år gammal änklung och medförde en blind och ”enfaldig” dotter i boet.

Vigseln i Bråxnäs hösten 1781 kan också hänga samman med att yngsta dottern Brita Nilsson, gift med Pähr Larsson i Nybacka, avled sommaren detta år. Därmed var samtliga barn avlidna och barn-

barnen för unga för att ta ansvar för en åldrad farmor/mormor.

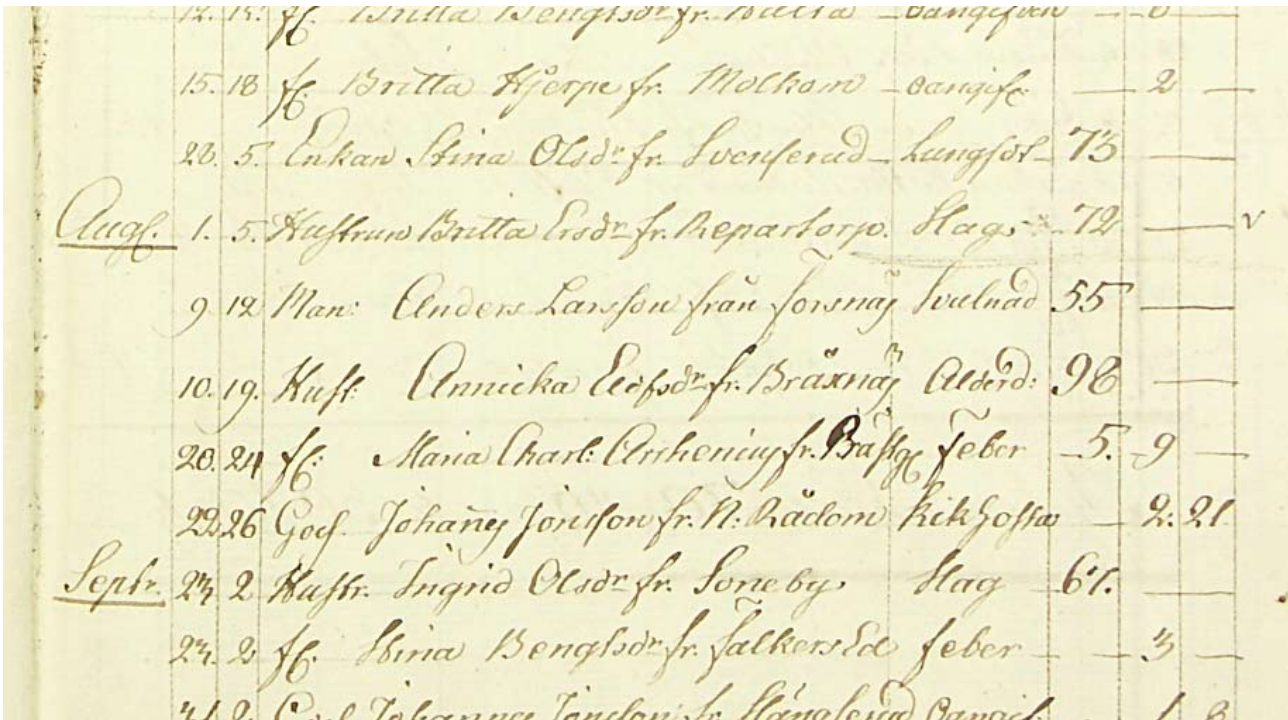
När Annika Elofsdotter avlider 1798, 98 år gammal, är boupp-teckningen tunn. Troligen har gården och allt av värde delats upp i skiften till barnen långt innan. Den ”unge” 51-årige änklungen får inte behålla många daler. Finns en liten skuld till Norums Bruk, som Annikas sonson i Bråxnäs reglerar. Änklungen Nils Jönsson försvinner ur husförhörlängden för Bråxnäs 1804. Oklart vart.

Prästsläkten Brätz i Rådatorp

Fadern Elof Jönsson var troligen född i Alster socken omkring 1637 och avled i Arviken, Nyed 1725. Han var i sin tur son till fogden Jöns Persson från Hasselbol i Alster. Elof gifte sig på 1680-talet med Kerstin Larsdotter från Rådatorp/Råtorp i Nyed. Framgår av dombok 1689 att Annika Jespersdotter sålt en del av Rådatorpet till sin måg Elof Jönsson – det som sedan kallas Arviken/Sågen.

Den familjekrets som Elof Jönsson gifte in sig i har många intressanta inslag. Under årtionden kan man följa deras interna tråtar i domböckerna. Det handlar om arvstvister och bråk om gränsdragningar. Kvinnorna framstår som de mest aktiva i rättstvisterna.

Annika Elofsdotters mor Kerstin Larsdotter var dotter till en Lars som avled i mitten av 1680-talet och dennes hustru Annika Jespersdotter. Annika Jespersdotter kallas ibland Brätz, Sannolikt för att markera att hennes morfar var Nyeds sockens förste kyrkoherde Jöns Jonsson Brätz. Såväl Annika Jespersdotter som hennes dotter Kerstin Larsdotter förekommer

Ur Nyeds dödbok 1798. Källa: Nyed (S) F:3 (1796-1850) Bild 10 / sid 11 (AID: v8077.b10.s11, NAD: SE/VA/13409).

flitigt i domstolsprotokollen. Annika Jespersdotter gifte först med en Lars med okänt efternamn som förekommer i mantalslängder fram till 1684. Som änka gifter hon sedan om sig med sedermera häradsdomaren Henrik Jonsson från Norra Norum.

Annika Jespersdotter och Kerstin Larsdotter drar sig inte för att stämma såväl sina barn som ingifta mågar. Bevakar girigt över all egendom. Kerstin Larsdotter går till och med själv till tinget och river upp en fastighetsaffär som hennes make genomfört i hennes namn. Maken som just blivit nämndeman i samma ting tvingas erkänna att han gjort fel. Förmodligen mycket genant.

Ödesdiger brand med dödlig utgång

Annika Jespersdotters far var borgaren Jesper Andersson som avled cirka 1651. Han förekommer som borgare i Karlstad på 1620-talet, troligen med en handelsbod. Efter Jesper Anderssons död gifter sig änkan Brita Jönsdotter Bråtz (Annikas mor) om sig med en löjtnant Bengt Larsson. De förblir bosatta vid Rådatorp som från början var

socknens prästgård. Men sedan 1621 varit i familjen Bråtz ägo.

Brita Jönsdotter Bråtz förefaller ha haft ett gott liv tillsammans med löjtnanten/kaptenen Bengt Larsson. Men 1681 framgår av domböckerna hela Rådatorp och nästan allt lösöre förstörs i en brand. Ett flertal boningshus och en mängd andra byggnader brinner ned. Och värst av allt är att Brita Jönsdotter Bråtz själv avlider en tid senare av skador hon fått vid branden.

Brita Jönsdotter ingick från barn- domen i socialt betydelsefulla familjekretsar. Hennes far var kyrkoherde Johannes Jonæ Bråtz (Jöns Jönsson) - Nyeds förste kyrkoherde - han var verksam i Nyed från 1594 till sin död 1614. Enligt Karlstads stifts herdaminne var Johannes Jonæ son till en borgare i Karlstad, som hette Jon, Jonas eller Jöns. Han förordnades 1594 började som komminister. Han var gift med Brita Svensdotter och hade med henne tre barn; sonen Johannes Bråtz (också präst), dottern Kerstin och dottern Brita (Jönsdotter) Bråtz som var gift med borgaren Jesper Andersson i Karlstad.

Släkten Tingvalls anmoder utkastad

Sedan Johannes Bråtz dött 1614 anställdes Olaus Erics Luth 1616 som ny kyrkoherde. Han gifte sig med Bråtz änka Brita Svensdotter och blev styvfar för hennes barn. När Brita Svensdotter dött 1637 gifte kyrkoherde Luth om sig med änkan Kerstin Arvidsdotter som var anmoder till släkten Tingvall.

Kyrkoherde Luth och min anmoder Bråtz-änkan Brita Svensdotter gjorde under sitt äktenskap en rad fastighetsaffärer i Nyed. Köpte en del av Molkom och Elofsbacka (Älvsbacka). Bedrev tydligen det första hammarbruket i Molkom. Sedan Olaus Luth dött 1658 uppstod en del rättsliga strider om arvet. Den andra hustrun och hennes barn gjorde anspråk på stora delar.

Kerstin Arvidsdotter ansåg bl a att Luths styvbarn (syskonen Bråtz) gynnats i överflöd under Luths levnad. Han hade inga egna barn och behandlade styvbarnen som sina egna.

Enligt herdaminnet blev Kerstin Arvidsdotter mer eller mindre

utslängd från prästhemmet redan medan Luth ”låg lik” i gården, obegravd. I herdaminnet står det att det var Luths styvdotter Brita Jönsdotter Bråtz som slängde ut sin styvmor 1657. Men enligt Kils härads dombok (AI:a bild 214) var det styvdotterns dotter Brita Jespersdotter som stod för det ganska hårdföra tilltaget. Hon sägs ha slagit näven i bordet så att ”rem-marna dansade” och kallat Kerstin Arvidsdotter för ”gammal djävul” och liknat henne vid en varg.

Lång livslängd i generna

Att härleda Annika Elofsdotters farslinje var inte heller lätt. Men när Elof Jönsson dött 1725 föreslår änkan Kerstin Larsdotter tingsrätten att förordna barnens ”faders broder-son nämndemannen Måns Nilsson i Åhs Alster socken” till förmyndare för de omyndiga barnen. Denne Måns Nilsson var son till Elof Jönssons bror Nils Jönsson. Elof och Nils var söner till gårdsfogden Jöns Persson i Öjering, Alster socken. Jöns Persson dog 1692 i Alster 93 år gammal och var son till Per Nilsson i Hasselbol, Alster som uppges på olika håll varit född på 1560-talet och dog på 1650-talet.

Man ska ju ta angivna åldrar med stor försiktighet, vad gäller gamla dödböcker. Men om Annika Elofsdotter var 98 år när hon dog 1798, så hade hon möjligen goda anlag med en far Elof som blev 88 år, en farfar Jöns som blev 93 år och en farfars far Per som blev runt 90 år.

Artikelförfattaren är dottersons sonsons dottersons dotterson till Annika Elofsdotter

Fältväbeln Peder Olufsson i Lysås i Karlanda socken

av Eivor Plantin

Den 12 oktober 1646 höll Nordmarks härad ting i Signeby i Silleruds socken. Befallningsman Peder Olufsson var i tjänst i rätten och de tolv edsvurna nämndemännen. Många ärenden hade gällt de verkningar som Hannibal Sehested hade åstadkommit tidigare under vintern i häradet. Men även andra ärenden togs upp. Det jag nu ska berätta om gäller en gammal fältväbel som behövde rättens vittnesmål och attest om hans duglighet i kronans tjänst, för att kunna söka pension för sin militära insats.

Så här antecknar skrivaren på tinget Peders ansökan:

”Än kom för Rätten Peder Olufsson i Lysåas i Carlanda Sochn en gammal feldtwebel, och gaff tillkenna, huru som han hade satt sigh före, att uti all underdånigheet besökia Hen. Kongl. Majt. wår Allernådigsta Drotningh om någon hielp uthi sin instigande höga ålder, för thenienst han Cronan uthi wäll machten giordt haffuer, thet han ej göra kunde uthan häradsbeevijs ther om, huru länge han Cronan tiendt, och huruledes han uthi samma tienst sigh förehållit haffuer; ther före han förorsakat är, att begära thet Häradsnämnd och Allmoghen, som thetta noghsampt kunnigt war, wilia inför sittande Rätten witna och betyga, huadh the om honom hade att berätta, och thet måtte sedan bliffua fattat i Pennan, och honom medhdelas under Härads signete. Så emedan ingen kunde honom thet förwägra, ty wittnade samptliga häradsallmoghen för sanningh, att han haffuer warit brukat i Cronones ordinarie tienst på åthskilliga tågh uthi fyra och tiugu åhr, och tiendt först för en Gemehn, sedan för Corporal, ther effter för Förare,

näst för Rustmästare, sedan för Sergeant, och så Feldtwäbel, men nu sidst, så länge senaste feygde emellan Swerige och Danmark påstodh warit uthafh Wälb. Landshöfhdningen Commenderat, att tiena för Wachtmestare uthi Ifhuarsbyjn i Österwalskogh sochn widh grändtusen, att förhållit sigh ehrlighen och wäll, och ingen haffuer haffi något att beskylla honom för.”

Vad jag förstår så fick Peder Olufsson berätta om sin tjänstgöring inom krigsmakten inför rätten för att kunna få ett bevis på sin tjänst och hur han hade uppträtt. Den samlade allmogen på tinget och nämndemännen kunde yttra sig om vad de visste om Peders meriter i kronans tjänst. Men ingen hade något att anmärka på vare sig hans tjänstgöring eller hans uppförande. Peder Olufsson hade tjänstgjort i det militära i tjugofyra år och senast vid norska gränsen som vakt i Ivarsholmen i Östervallskogs socken. Vid den här tiden var ju Sverige i krig med Danmark/Norge och det var i Nordmarks härad som Hannibal Sehested tog sig in i landet och härjade och brände i häradets socknar.

Peder Olufsson fick häradsrättens Signatur, underskrift på sin ansökan, som han bad om.

Källa: Göta Hovrätt - Advokatfiskalen Värmlands län (S) EVIIAAAL:3 (1641-1646) Bild 302 / sid 58 (AID: v81394.b302.s58, NAD: SE/VALA/0382503)

Min släkthistoria från Västra Vitklinten i Gåsborns/Rämmens socken

av Monika Becker

Västra Vitklinten var det gemensamma namnet på minst fyra torpställen belägna 5-6 km öster om brukssamhället Lesjöfors i Rämmens socken. Sockengränsen mellan Gåsborn och Rämmen kom att gå genom Västra Vitklinten. Rämmen utbröts ur Gåsborns församling 1777. En trevlig och lättillgänglig vandringsled går idag genom området och man kan se spår av bebyggelse från olika tider här och var. Berget Vitklinten eller "Klintberget" reser sig med en karaktäristisk spetsigt rundad form mot horisonten och fångar blicken. En skogsbilväg leder upp tämligen brant och väl uppe känns det som att man befinner sig på en platå. I den gamla granskogen dyker plötsligt en enorm lönn upp. Ett gammalt vårdträd – den största lönn jag sett. Gamla mycket långa stenmurar finns också kvar. Enligt uppgift flyttade de sista fast boende från platsen på 1940-talet. Närbeläget finns dock torp nyttjade som fritidsbostäder kvar.

Hit kom då min anfader, Olof Svensson med hustru och ko 1676 enligt mantalslängden. Han dog 1709, 76 år gammal så han borde ha varit född ca 1639. Varifrån han eller hans hustru kom vet man inte. Men den som slog sig ner i denna ödebygd fick skattebefrielse i 2 år. Kronan hade intresse av att befolka västra Bergslagen. Lesjöfors samhälle räknar sin grund från 1675 då den första masugnen registrerades där under namnet Dalkarlsjöhyttan. Det är troligt att detta faktum påverkade koloniseringen i Västra Vitklinten. En viss service kunde nog påräknas kring uppbyggnaden av masugnen och fanns inom räckhåll för en bosättare i Vitklinten.

Olof Svensson hade kanske flera barn, men i alla fall dottern Maria

och mycket troligt även dottern Karin. Maria gifte sig 1703 med Mattes Jonsson vid Holmsjön, ett ställe beläget någon mil från Västra Vitklinten. De bosatte sig i Västra Vitklinten.

Släktforskaren Albert Palmqvist hade funderingar kring om denne Mattes Jonsson var förenlig med den "Hark-Matts" som kom till Vitklinten efter Olof Svensson och var av annan släkt. "Hark" skulle då kunna vara en förkortning av det finska släktnamnet Harkkinen. Nu var ju namnet Mattes/Mats ett väldigt vanligt namn, som också framkommer senare i min berättelse. På kartan kan man också se att i området finns både Matsbäcken och Matstjärn.

Atta barn

I vilket fall som helst så fick Mattes Jonsson och Maria Olofsdotter 8 barn. Trefaldighetssöndagen den 13 juni 1709 – "Mates Jonsons barn vid Västra Klinten lades östanför kyrkan ---war 1 år och Johan Jöranssons barn vid Västra Klinten lades i samma graven ---war 4 år". Formuleringen är nästan poetisk men innehållet förstås mycket sorgligt. De små barnen var Anders och Annika, med största sannolikhet kusiner genom sina mödrar Maria och Karin.

Många i slakten begravdes just östanför kyrkan, Gåsborns kyrka, som var av timmer och stod färdig 1652. Den brann 1927 och ersattes av en ny träkyrka, vilken också den eldhärjades efter ett blixtnedslag 1945. Nuvarande kyrka är av tegel och uppfördes 1946-47.

Mattes och Marias äldsta barn Olof Mattsson och barnbarn Mattes Olsson, skattemän, med familjer, bodde kvar i Vitklinten som åbor.

Åborätten var ett sorts arrende med arvsrätt. Lesjöfors AB (då under namnet Dalkarlsjöhyttan) ägde då marken. Så småningom köpte bolaget marken från åborna. Skogsmark sågs som tämligen värdelös och gränserna för ägandet var flytande. Det man värdesatte och betalade för var den kultiverade marken och byggnaderna.

Mattes Olssons näst äldste son Jan Matsson, född 1757 och min ana, dog 1798, endast 41 år gammal av magsot. Hans änka Lisa Persdotter f 1760 gifte om sig med en 15 år yngre Jan Mattsson från Säfsnäs och gav mig den dittills största prövningen i min släktforskning. Det tog mig ett par timmar eller så att förstå att det var en ny Jan Matsson. Kyrkboksnoteringen är inte onödigt tydlig. Jan Mattsson den förste flyttade till Stjärnberget med sin familj. Platsen var belägen några km söder om Vitklinten och bestod av 3-4 boställen.

Enbart med kyrkböckernas hjälp är det inte lätt att förstå familjernas omflyttningar. I Stjärnbergsroten ingick bl a Västra Vitklinten och namn som Lerdrågen, Linneråsen, Fikullen, Brättjärn dyker så småningom upp parallellt och samtidigt med Västra Vitklinten.

Mitt nästa steg blir att försöka kartlägga ställena i tid och rum och framförallt avstånden dem emellan som måste ha varit mycket avgörande med tanke på framkomligheten.

Den siste ägaren

Jan Matsson nr 1:s son Mats Jansson f 1791 var den siste i Vitklinten, som sålde till bolaget ca år 1825. Enligt muntliga uppgifter från 1940-talet ägde hans far Jan 2 ställen i Vitklinten och det ena hade

Stuga i Gåsborn tecknad av Ferdinand Boberg 1922 i hans stora dokumentationsprojekt "Svenska bilder från 1900-talets början". Tillhör Nordiska Museets arkiv, tillgänglig via Digitalt Museum.

sålt av brodern Petter ca 1815. Det sammanfaller också logiskt med att styvfadern Jan Matsson nr 2 dog redan 1812, 37 år gammal. Efter Napoleonkrigen (1803-1815) blev tiderna sämre och bidrog säkert till försäljningen. Det sägs att Patron lockade med att han skulle sälja till bolaget (då Ekman & Co) och framhöll, hur bra han skulle få om han sålde. Husen skulle bli underhållna och endast ett litet arrende behövde avges. Bolaget ville gärna få alla ställen under sig.

Släkten bodde kvar som arrendatorer i flera generationer och brukade jord och skog.

Mats Jansson dog 1851, 60 år gammal, efter en benfraktur. Han och hans hustru Stina Jonsdotter hade 5 döttrar och en son. Deras liv ter sig olika och de är alla värda en egen berättelse, men släktforskning kräver begränsning, så jag väljer att kort skildra äldsta dottern Stina Lisa och yngsta dottern Eva Grets öden.

Stina Lisa var äldsta barn född 1811 och min ana. 1832 var hon piga på Sikfors bruksgård i Hällefors

socken och där var Nils Hindersson från Sandsjöhöjden dräng. De gifte sig och blev först torpare i Långbansände, Gåsborns socken och därefter på Ekenäs i samma socken. På den ägan hade mina föräldrar sommarstuga under 40 år. Tänk om min far vetat att hans farfars farfar och farmor trampat runt i sluttningarna vid Ekenäs, en halvmil söder om Lesjöfors.

1837 flyttade Nils och Stina Lisa till Stjärnberget som torpare. Beröringspunkterna emellan Stjärnberget och Västra Vitklinten var många. Det är svårt att inte tro att Stina Lisa låg bakom flytten. Hon hade systrar med familjer i närheten och har man sett området förstår man att man gärna vill återvända.

Sonen Nils Johan f 1838 flyttade ca 1859 till Lesjöfors som bruksarbetare. Han gifte sig och fick 6 barn. En av dem, August, blev min farfars far. Nils Johan dog vid 43 års ålder i kolosförgiftning. Lite märkligt kan jag tycka. Kan det ha rört sig om en arbetsplatsolycka? Vanligt på den tiden. Ersättning till efterlevande utgick sällan eller i ringa omfatt-

ning. Forskning kring Nils Johans död är en av mina många återstående uppgifter.

Dottern Stina Lisa f 1841 blev så småningom mor bland annat till Elin Erlandsson Pollack, styvfarmor till min mor. Därigenom blev hennes dotter Astrid, halvfaster till min mor, tremänning till min farfar. Ett faktum som jag inte tror att någon i släkten kände till, men som på luriga vägar hjälpte mig att identifiera ett familjefotografi, som fanns kvar efter min mor och som var oidentifierat. På obeskrivligt långa vägar kunde jag 2017 med Internets hjälp se

exakt samma fotografi hos familjen Ostrand i USA.

Lesjöfors

Min farfars far August Bäcker (Becker), min farfar Vilhelm och min far Stig levde största delen av sina liv i brukssamhället Lesjöfors, där jag själv växte upp och bodde mina första 20 år. Som i många brukssamhällen har avfolkningen varit stor och är en berättelse i sig.

Eftersom jag fortfarande har släkt kvar i samhället Lesjöfors (mina tremänningar Margareta och Thomas), räknar jag att min släkt funnits där i 350 år. Västra Vitklinten och Stjärnberget måste lokalt räknas till samhället.

Besök gärna denna del av Värmland. Kontakta Leif Olsson, tel 070-962 92 70 för en guidad tur på vandringsleden Västra Vitklinten och gör ett besök på Lesjöfors Museum. (www.lesjoforsmuseum.se)

Avslutningsvis återvänder jag till Eva Greta Matsdotter, f 1827 och yngsta dotter till Mats Jansson i Västra Vitklinten. Eva Greta blev

Vitklinten i fjärran 2018. Foto: Bertil Forsberg.

gift med Sven Larsson Sjöbäck från Nordmark. De flyttade till Persbergs gruvor, där Sven arbetade som gruvdräng. 1853 störtade han i gruvan, 31 år gammal och Eva blev änka med två små flickor, Anna Lovisa, 5 år och Christina Wilhelmina 2 år.

Eva Greta blev då försvarslös, d v s utan försörjning. Hon bodde dock kvar vid Persbergs gruvor. Redan nästa år, 1854 födde hon sonen Lars Johan och 1858 sonen Carl

Gustaf, som dog samma år. Efter båda sönerns födelse blev hon ”dömd” för lönskaläge, första och andra resan. Om fader/fäder finns ingen notering. Lönskaläge betydde att ingendera parten var gift. Prästen har också noterat att han givit absolution för försyndelserna.

Det var i sista momangen som Eva blev utpekad för lönskaläge. På 1860-talet upphörde företeelsen. Jag utgår ifrån att det endast var tal om en reprimand från en tämligen

sträng präst. Säkerligen hade hon stora svårigheter att försörja sig och barnen. Hon fick ett öde som jag sett upprepas många gånger. Eva Greta dog i gulstot endast 33 år gammal och endast några dagar efter sin son Lars Johan.

Äldsta dottern Anna Lovisa växte upp hos sin farbror Jonas Larsson med familj i Kabo, Nordmark. Yngsta dottern Christina Wilhelmina blev fosterbarn hos sin moster Britta Cajsa Matsdotter, gift med Sven

Jonsson i Bråtåsen, Lesjöfors, senare Stjärnberget. Britta Cajsa och Sven hade inga egna barn och cirkeln blev slutet för Christina Wilhelmina i och med återkomsten till Stjärnberget. Hon blev så småningom farmor till släktforskaren Albert Palmqvist och har på så sätt bidragit till denna berättelse genom Alberts noteringar i skriften ”Lesjöfors med omnejd.1.”

Ur andra medlemsblad

Värmlänningar

DIS-Play 2019:2 (DIS-Öst): Från rothjon vid sju till husägare av *Margareta Paulson*. Om Petter Eriksson från Klaxås i Frykerud.

Näverluren 2019:1 (Värmlands Hembygdsförbund): Finnskogen – vägen till ett världsarv av *Birgitta Elfström*. Amerikabrevet av *Alf Brorson*. Skrivet av Hanna Olsson g. Nelson född 12/9 1907 i Fryksände. Kurran vid Nordmarksbergs gruvor av *Jan Kruse*.

Slækt og Slekt 2019:1 (Solør Slektshistorielag): Ulovlig forbindelse med fienden av *Oskar Aanmoen*. Om bl.a. finnen Nicolaus Backman född 1773 i Åbo, bosatt i Tallberg, Östmark och Hedås, Gräsmark, senare huslærer i Grue och Åsnes samt familjen Sikainen med ursprung i Södra Röjdåsen, Östmark.

Tunarötter 2019:1 (Föreningen Slækt och Bygd i Borlänge): Kyrkobyggare från Stora Tuna av *Bo Hansson*. Om Erik O:son Trygg som byggde Dalby kyrka.

Andra

Gydningen 2019:1 (Göinge Slækt- och Hembygdsforskarförening): De

fasansfulla giftmorden i Hörja av *Cecilia Sandbring*.

Släkthistoriskt Forum 2019:2 (Sveriges Släktforskarförbund): Tema: Familjeföretag. Bl. a. Maria Zoéga tar plats i historien av *Maria Bratt*. Släkten som malt på i 450 år av *Eva Johansson*. Finansens dynastier av *Anders Johnson*. Dessutom: Hur använder polisen släktforskarernas DNA? av *Peter Sjölund*.

ÖGF-Lövet nr 136 (Östgöta Genealogiska Förening): Karl XII:s sista strid blev kostsam för befolkningen av *Klas Wallén*.

Moster Hildas dikt

Av Eva Lejrin

Den här dikten hittade jag bland min mammas efterlämnade papper. Hilda, som skrivit den, var mammas moster. Troligen skrev hon den här vid sin 80-årsdag. Hilda blev som en mormor för mig eftersom min egen mormor, Hildas syster Clara, dog redan när mamma var fyra år. Så moster Hilda blev givetvis en viktig person även för mamma. Hilda slutade sitt arbete när mormor Clara blev sjuk och flyttade till Clara och hennes familj, som då bodde i Mora. Hilda stannande kvar där i över ett år för att hjälpa sin sväger, min morfar, när han blev änkeman.

Moster Hilda, ja hon gick alltid under den benämningen, var alltid noga med att det skulle vara jul-

klappsrim på julklapparna och hon skrev verser till olika bemärkelse-dagar. Hon var en mycket positiv och gladlynt person, trots att hon

upplevde många besvikelser under sitt liv. Hon sa också många gånger att hon i hela sitt liv saknade sin syster Clara och jag kan säga att jag saknar moster Hilda.

BARNDOMSTIDEN

*Jag föddes uti Värmland i torp vid Niklasdam,
ett hem som då fick duga men inte nu minsann.
Tio syskon var vi och med mor o far min
det blev ett dussin jämt och där var allvar o skämt.*

*Ute ibland djuren där var det lek och spratt
på lammungar vi kånka, på fölungen tog fatt
Vi den till köket locka, ja Clara hon den pocka.
Mor fick sen lyfta ut den under muntra skratt.*

*Om morgonen vi jobba i båd ladugård o stall,
och nästa dag vi plocka bär i lingonskog.
Om våren gjorde vispar, i bäcken meta fiskar
Mor halstra dem på "glöra" ty så man göra skall.*

*På torget uti Asken vi sålde våra bär,
5 öre för var liter man då betala plär,
för visparna två öre o 75 för smöre
och 25 för kvastar vi sålde även där.*

*Tränne vintrar var jag i skog med far och bror.
De skulle kola milor, i koja då man bor.
Från bäcken jag vatten hämta, var ju kolarjätta
och släckte ur min spann då milakåta brann.*

*Med träskor uppå fötter och lykta i min hand
ja traskade till hemmet att hämta mat ibland.
Men då jag återvände och mamma lyktan tände
Hon sa "nu mörkt de ä och Clara följer mä".*

*Men då vi kom till skogen så blåste ljuset ut
och till vår förfäran var tändstickorna slut,
men hur vi gick och leta att vägen åter hitta,
i mörker man ej ser, i gungfly sjönk ja ner.*

*Vår barnabön vi bad då Gud som har barnen kär,
"Nu måste Du oss hjälpa ja annars drunknar här",
och skyddsängeln Gud sände, till hemmet vi anlände.
Men än idag som är ligger träskorna där.*

*Och mamma hon titta "men barn hur ser du ut,
du går i bara strumpor och våt varenda klut",
men då omtalte Clara: i kärret Hilda bada
men nu vi hemma är och hon bör byta klär.*

*Nu har alla syskon fått före mig gå hem,
ja hoppas att få möta båd far och mor och dem.
där vi ej mera skiljas och där är fröjd och sång,
Då skulle jag sjunga bättre än ja gör denna gång.*

*Ja, rösten undermålig och talet blir bakfram
I många stycken dålig, man felar ju minsann.
Mot aftonen det lider och snart jag hembud får,
jag hoppas att omsider av nåd jag himlen når.*

*Nu tackar jag Er alla för denna ljusa dag,
för blommor och presenter av allehanda slag.
Jag har Er mycket kära och ser Er gärna här,
och beder att få möta Er alla ovan där.*

Av Hilda Kvarnström

Bakom kulisserna på Arkivcentrum

av Elisabeth Björkman

På Arkivcentrum i Karlstad rymmer flera arkiv: Värmlandsarkiv, Föreningsarkivet i Värmland, Regionarkivet i Värmland (före detta Landsningsarkivet) och Karlstads kommunarkiv. Arkivcentrum Värmland erbjuder en unik möjlighet att få svar på frågor om det värmländska samhällslivet från medeltid till nutid.

Ann-Katrin Bolund ordnar i Rolf Edbergs samlingar.

Arkivarie Lisa-Marie Monsén.

Eva-Gullan Näsström arbetar med ritningar från domkyrkan.

Vi fick möjlighet att göra ett studiebesök ”bakom kulisserna”, bakom det som forskarna normalt får se. En dag på Värmlandsarkiv kan ge en unik insikt och hjälp i min släktforskning och vad jag kan hitta. Kanske vigselnotisen från 1739?

Jag träffar arkivarie Lisa-Marie Monsén från Värmlandsarkiv i det lilla caféet på Arkivcentrum. En pågående konstutställning hänger på väggarna i den trevliga ljusa lokalen. Lisa-Marie är en lätt rödblond tjej, genuint intresserad av sitt arbete och berättar om vad man kan hitta i arkiven.

- Hos oss finns handlingar från 1100-talet fram till nutid och dessutom en klädes- och föremålssamling. Arkivet omfattar 25 000 hyllmeter. Det äldsta dokumentet är ett omslag från 1100-talet. Sedan finns ett exempel på en pergamentshandling från Karlstads domkapitel 1383. Här finns också kyrkoböcker från 1600-tal och framåt. Gamla handlingar behandlas saneras och tunna blad borstas noggrant på varje sida. I övrigt arbetar jag och mina kollegor med utställningar, visningar och kläder och föremål för utbildningar. I bokbinderiet lagas böcker som kommit hit i trasigt skick.

Hon berättar om sitt dagliga arbete på Värmlandsarkiv.

- Till oss på Värmlandsarkiv kommer varje dag förfrågningar om utdrag ur fordonsregistret, bouppteckningar, fastighetsregistret eller utdrag ur kyrkoböcker. Förfrågningar som sker genom Riksarkivets beställningstjänst. Ibland kommer förfrågningarna vid forskarexpeditionen bredvid forskarsalen.

I det stora huset förvaras flera arkiv och det finns även ett bergum där det sker depåförvaring.

- Den som gör en förfrågan kan få begärd handling skickad med mail eller post. Ibland sker förfrågan om att få kolla handlingen på plats. Då tas handlingen ut till expeditionen och den som forskar kan ta med sig den in till forskarsalen, där det finns datorer med databaser och bibliotek.

Jag får följa med Lisa-Marie in i magasinen där inbundna handlingar och arkivkartonger står uppställda i hyllorna. Hon visar dagens begärda handlingar. I detta arkiv finns alla arkiverade handlingar registrerade. Först söker hon upp hyllplatsen i deras arkivprogram. Sen går vi till platsen där handlingen förvaras.

- Idag har jag bl.a. fått förfrågan om utdrag ur fordonsregistret. Fordonskorterna är sorterade i S-nummerordning och förvaras i tunga arkivlådor. Bilregisterkorterna förvaras i blå kartonger.

Ett annat ärende är en fastighetsförfrågan. Om du ser här finns uppgifter om köpeskilling och taxeringsvärde. I deklarationstider är det högt tryck på förfrågningar om fastigheter.

Bland bananlådor, flyttlådor och arkivboxar i ordningsrummet innanför magasinet träffar jag Lisa-Maries kollegor Eva-Gullan Näsström

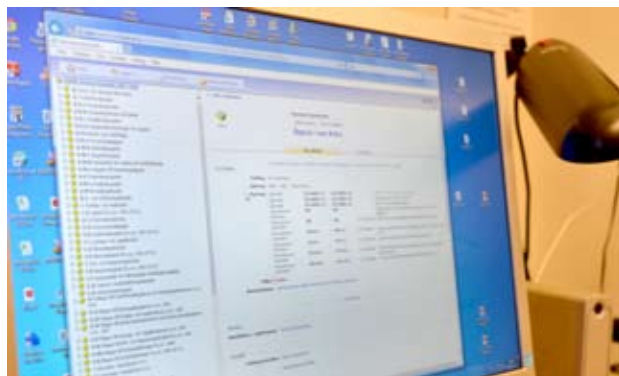
Arkivkartonger från Frankeska arkivet.

Vigselboken från Hammarö.

Den som vill forska om ett gammalt fordon's historia får söka bland fordonskortet.

Idag är det Arkis som gäller för att sammanställa arkivförteckningar.

och Ann-Katrin Bolund. De arbetar med att ta hand om inlämnade handlingar och föremål. Eva-Gullan har arbetat på arkivet i 30 år och sitter även i forskarexpeditionen.

- Jag arbetar just nu med ritningar från Domkyrkan i Karlstad. Alla handlingar behandlas enligt Arkivscheman. Uppgifterna registreras i arkivdatabasen Arkis hos Riksarkivet. Ritningarna får en placering i magasinet. Sedan de läggs in i ett omslag av Svenskt Arkivpapper. Ritningar rullas och stoppas i tubhållare och ställs därefter ut i magasinet. Annat som kommer in kan vara audiovisuella medier i arkiven. Uppskattningsvis har vi ett 1000-tal filmer och mikrohandlingar.

Vi har även fått in landskapsarkitekt Eric Darfeldts ritningar, som vi katalogiserat, lagt i omslag och rullat in i tubhållare.

Ann-Katrin Bolund arbetar med att ordna Rolf Edbergsamlingarna som arkivet fått i gåva. På Arkivcentrum finns en föreläsningssal som fått namnet Edbergssalen

- Ja det är mycket material som kom till oss i kartonger. Samlingen består av foton, handlingar, en teckning av Edberg, teckningar från tävlingar, kassetband mm. Handlingarna får en placering och registreras i Arkis.

I forskarsalen finns ett antal datorer med olika databaser. Hit kommer historie- och släktforskare och studenter för att forska i den värmländska historien. Forskarsalen inrymmer även bibliotek med uppslagsböcker, gamla kommunkartor och skönlitteratur.

- Här hittar vi den historiska kartan från din hemsocken Grava, säger Lisa-Marie och bläddrar framåt i den stora kartboken.

Utanför forskarsalen är en intressant utställning av möbler och porslin från 1700-talet. En bonjour från 1800-talet hänger på en ställning.

Sandgrund en dansrestaurang i Karlstad. Utanför forskarsalen visas en utställning med föremål, menyer, serviser och kläder från tiden.

I det äldre magasinet visar Lisa-Marie de gamla handlingarna och kyrkoböckerna. Vi tar på oss vita vantar. När vi går in genom dörren slår doften av gamla böcker och historiens vingslag emot oss. Arkivet är svalt och det känns mäktigt att se och kanske få hålla i en flera hundra år gammal handling.

Hur var det nu med min vigselnotis? Jag lämnar namn och vigseldatum 29 maj 1739 i Hammarö. Lisa-Marie söker hyllplats i dataregistret.

- Här har vi nu boken vigselregistret från 1734 och framåt.

Jag bläddrar fram till sidan med aktuellt datum och där står det, Lars Nilsson och Margareta Nilsson, vigda 29 maj 1739 hos rådmann Rosell i Karlstad. Jag fann skatten i boken som är 285 år gammal.

Efter flera timmar i arkiven tackar jag Lisa-Marie och hennes kollegor Eva-Gullan och Ann-Katrin för en intressant och lärorik dag på Värmlandsarkiv

Prästgården som försvann

Av Carl-Johan Ivarsson

I många hundra år var prästgårdarna levande kulturmiljöer på den värmländska landsbygden. Idag anses det vara för dyrt att kunna erbjuda prästerna tjänstebostäder i bekväm närhet till kyrkorna. De senaste två decennierna har inneburit att nästan alla prästgårdar i Karlstads stift sålts av församlingar och pastorat.

Våren 1938 stod Kila pastorat inför en stor förändring. Pastoratets kyrkoherde sedan 1890, Fredrik Fredriksson, hade aviserat sin avgång. Han hade också hunnit flytta till sin dotter med familj i Åmål redan året förut. Det innebar också, att det skulle bli förändringar kring var den nye kyrkoherden Karl Sige skulle bo. Som vid varje skifte besiktades prästgården, och det stod klart alternativen var en omfattande ombyggnad, eller nybyggnad.

Maj-Lis Kallin i Aspsäter, Gillberga, letade fram några fina bilder från tiden och det gav anledning att fördjupa sig i vad som hände i Kila för 80 år sedan. I tre år hade Maj-Lis sitt hem i den gamla prästgården och hon är en av idag

få människor som har personliga minnen av densamma.

Sedan medeltiden

Det har bott präster i Kila sedan medeltiden. Kyrkan fanns säkert i mitten av 1200-talet och den förste kände prästen är kyrkoherde Petrus som omnämns i ett brev daterat till den 30 juni 1348. Petrus är också känd genom den inristning med runskrift som finns på Kila kyrkas storklocka.

Det går att säga, att prästgårdarnas historia är prästernas, men här skall vi fokusera på själva byggnaden. Den prästgård som var rivningshotad för åttio år sedan var då drygt 180 år gammal. Den nybyggdes 1761-62 av den nytillträdde kyrkoherden Elof Seidelius (1713-1788) på en ny tomt i Hagnäsgärdet nordväst om kyrkan. Den gamla prästgården hade legat närmare kyrkan, troligen där kyrkans nuvarande parkeringsplats finns. Seidelius var som hans efterträdare Anders Lignell skriver i Kilaboken: ”en verksam man och utträttade mycket godt såsom Pastor i Kila”.

Lignell räknar upp en rad av det som Seidelius åstadkom i pastoratet, där tornbygget i Kila är jämte prästgårdsbygget det största.

Det är värt att notera, att en annan betydelsefull gård i Kila fick nya karaktärsbyggnader vid precis samma tid. Det var Bengt von Echstedt som lät nyuppföra huvudbyggnad och dubbla flyglar på sin gård Västra Smedbyn, idag oftast känd som von Echstedtska gården. Det fanns som synes av bilderna en hel del likheter mellan denna och prästgården.

Branden 1816

Natten till den 8 januari 1816 så brann den östra flygelbyggnaden på prästgården sedan informatorn somnat från ljust. I branden omkom den gamle kyrkoherden Jonas Ifvarsson (1739-1816), som var den som efterträtt Seidelius. Ifvarsson sökte att rädda de värdeföremål som fanns i hans bostad på flygelns andra våning. Lignell skriver om Ifvarsson på följande sätt: ”Han mottog också prestgården i godt skick och gjorde der högst ringa, på stommen alls inga, omkostnader. Under tjänst och nådåren, då hans Enka bodde på Säter och skötte prestgården såsom utbruk, förföllo husen äfven och skulle försämrats, då t.ex. förmaket nyttjades till mält-hus och salen till potatiskällare”.

En ny flygelbyggnad på östra sidan byggdes 1822 av kyrkoherde Bengt Gustaf Seidelius (1762-1823), en son till den kyrkoherde som lät bygga huvudbyggnaden. Hans efterträdare Anders Lignell (1787-1863) gjorde stora insatser för de tre socknarna Kila, Tveta och Svanskog. En av dessa insatser var att dokumentera bygdens historia i en handskrift, kallad ”Kilaboken”, som långt senare (1992) skulle bli

Familjen Edner på besök i Kila prästgård där sonen Nils var vice pastor i fem år. Från vänster: Maria Edner, Sven Edner, Nils Edner, Brita Fredriksson, Fredrik Fredriksson, ev. en moster till Nils, Ruth Mellin f. Edner, Harry Mellin och Gustaf Edner. Bilden tillhör Maj-Lis Kallin.

tryckt och utgiven. Lignell noterar själv att han genomförde detta sitt arbete i sitt arbetsrum i prästgårdens östra flygelbyggnad. Lignell nybyggde flera av prästgårdens ekonomibyggnader och nyodlade flera gårdar vilket dokumenteras i kartor i nämnda bok. Den västra flygeln var visthus och drängstuga.

Fredrikssons tid

1890 tillträdde så Lungsunds-födde Fredrik Fredriksson (1844-1940) kyrkoherdetjänsten i Kila pastorat. Han hade tidigare varit präst i Ölme och Frykerud och kom att verka i Kila i mer än 47 år. Fredriksson flyttade in i prästgården med sin familj, hustru och tre döttrar. Mellandottern Brita, i Kila känd som "Fröken Fredriksson", förblev ogift och var sin far behjälplig, både i hemmet och församlingsarbetet, särskilt efter hustrun Paulinas bortgång 1923. Från 1929 hade Fredriksson stöd av tre unga nyligen prästvigda hjälppräster, som fick sköta mycket av arbetet. De var i tur och ordning Charles Piltz, Nils Edner och Torsten Hagensgård. Men Fredriksson skötte själv nästan all kyrkobokföring i Kila och hade också en del gudstjänster upp i 90-årsåldern.

Fredriksson hade inte någon skyldighet att avgå men det fanns sedan några år möjlighet för präster att avgå med "emeritilön" efter ansökan. När Kila kyrka stod i nyrenoverat skick 1936 och krafterna började svikta så valde Fredriksson alltså att lämna Kila och flytta till yngsta dottern Karin Unneberg med familj i Åmål.

Den västra flygeln var bostad för tjänstefolk, i den östra fanns expedition, bostad för hjälpprästen och där hade också kyrkoherden själv sin bostad innan han flyttade in i huvudbyggnaden de sista åren. Tidigare hade familjen Johan och

Kyrkoherde Fredriksson åkte gärna skridskor på Harefjorden ända upp i 90-årsåldern. Bilden tillhör Maj-Lis Kallin.

Augusta Ahlstrand med åtta barn bott i denna flygel.

Ombyggnad eller nybyggnad?

Vid pastoratskyrkostämman den 20 februari 1938 noteras att det skulle fattas beslut om frågan om om- eller nybyggnad. Ombyggnadsförslaget skulle kosta 44400 kronor, medan nybyggnad beräknades kosta 42500 kronor. Protokollet meddelar lakoniskt, att "stämman beslutade enhälligt att bygga ny Prästgård i Kila". Vid ny stämma den 28 augusti noteras i protokollet, att stiftsnämnden besökt Kila, och uttalat önskemål om att ärendet skulle kunna omprövas, "då prästgården i nuvarande stil utgör ett förnämligt bevis på gammal god byggnadskonst".

Detta föranledde inte någon åtgärd, utan byggnadskommitté för en ny prästgård tillsattes, med målet att arbetet skulle kunna påbörjas våren 1939. Vid nästa stämma den 20 november beslutades att följa det av

byggmästare C. E. Andersson i Säffle uppgjorda förslaget. Den 5 februari 1939 beslutades att "å auktion försälja nuvarande prästgården, västra flygeln samt gamla hemlighuset".

Det är att märka att det inte finns några spår av oenighet inom församlingen i protokollet. Ingen talar sig varm för det gamla och vill bevara – alla förstod att det skulle kosta pengar. Sparsamhet var viktigt för Kilaborna. Om det fanns prestige i frågan så handlar det mer om att kunna ha en fin och modern prästgård till den nye kyrkoherden. Att hallänningen Karl Sige skulle bli Kila pastorats siste ordinarie kyrkoherde var det nog få som kunde ana.

Våren 1939 hade intresset väckts att bevara den gamla prästgården. Men det var inte från bygden utan från huvudstad och residensstad som röster höjdes för att bevara det gamla.

En ny stämma, med nye kyrkoherden Sige som ordförande, ägde rum den 16 april 1939. Kungl. Byggnadsstyrelsen hade föreslagit renovering. Det gjorde också landsantikvarien Helge Kjellin, som genom domprosten C. V. Bromander framförde, att anhålla om lotterimedel hos Kungl. Maj:t för att erhålla den summa, som en renovering skulle ställa sig dyrare än nybygget.

Sige skriver i protokollet att "då det dels skulle bli minst 25000 kronor dyrare att renovera den gamla prästgården med dess båda flyglar än att bygga ny, dels i framtiden bli betydligt dyrare att underhålla alla dessa hus med dess många överloppsrum än att underhålla en byggnad och dels för tjänsteinnehavarna bli ytterst ekonomiskt betungande att bebo en så stor, tungarbetad

tjänstebostad som den av Kungl. Byggnadsstyrelsen föreslagna, beslöt kyrkostämman enhälligt att lämna det framlagda förslaget utan åtgärd och vidhålla sina förut fattade och laga kraftvunna beslut om nybyggnad”.

Domprosten ville inte reservera sig mot beslutet, men insåg ”att ett litet och fattigt pastorat som Kila och Tveta icke rimligtvis kunde ikläda sig kostnaderna för renovering och underhåll av den renoverade prästgårdsanläggningen. Han ville dock till protokollet ha antecknat sitt djupa beklagande av att dessa gamla, minnesrika byggnader på grund av bristande medel ej längre kunde bibehållas utan måste rivas”.

Skriverier i tidningarna

Våren 1939 blev alltså rivningen ett faktum. Det vållade dock en del skriverier i tidningarna. Vid Värmlands museums 100-årsjubileum den 3 juni 1939 höll landshövding Ivar Vennerström ett tal, som refererades i NWT och som kyrkoherde Sige låter citera långa stycken av i protokollet vid nästa pastoratsstämma den 11 juni. I det av Sige skrivna protokollet uppges talet vara ”synnerligen kränkande”. I talet yttrade Vennerström att: ”Detta jubileum har dock en mörk punkt. Det är det sätt, varpå Kilabygden lämnat sitt bidrag till minnet av sin största kulturella gestalt genom att riva ned och för några fattiga silverpenningar till högstbjudande försälja det från 1700-talet stammande kyrkoherdeboställe, där Lignell, dagar och nätter, år efter år med levande arbetshåg, ägnade sig åt de forskningarnas osparda möda, varigenom han lagt grunden till den hembygdskunskap och hembygds-känsla, på vilken vi dagens människor kunna bygga vidare. (...) Vad som hänt under hundraårsminnets år i den Lignellska hembygden, har gjort klart, att tillräckliga garantier måste skapas mot dylika nedrivande beslut fattas i hastigt mod, att de fat-

Familjen Fredrikssons sista sommar i prästgården 1937. Maj-Lis Carlsson (senare Kallin) och kyrkoherdens dotter Karin Unneberg. Bilden tillhör Maj-Lis Kallin.

Förmaket i prästgården på Fredrikssons tid. Bilden tillhör Maj-Lis Kallin.

tas utan nödigt samråd mellan alla för kulturminnesvården ansvariga och berörda institutioner och att de bringas i verkställighet utan nödig undersökning av alla ekonomiska möjligheter att för eftervärlden bevara en kulturhistorisk byggnad, som är värd att bevaras”.

I en argt kommentar i protokollet, skriver Sige, att dessa ord ”möjligen kunde förklaras och försvaras endast därmed, att landshövdingen blivit förd bakom ljuset, och att han sålunda inte visste vad han talade om”. Det var i den östra flygeln, som Lignell arbetade och den var ju inte vare sig såld eller riven. Huvudbyggnaden var dock, mycket förändrad, skriver Sige. Stämman utmynnade i ett beslut att göra kostnadsförslag för en reparation av flygeln och att ingå till Kungl. Maj:t med anhållan om lotterime-

del för att täcka kostnaderna för att kunna behålla flygeln, kanske med ett Lignellmuseum i stil med Fryxellsflygeln vid Edsleskogs prästgård.

Den nya huvudbyggnaden var klar för inflyttning under 1939. Slutpunkten i den gamla prästgårdsanläggningens öde blev stämman den 27 december 1939, då inga lotterimedel beviljats, att även den östra flygeln skulle säljas för rivning senast den 1 juli 1940. Så kom det också att bli.

En vemodig händelse

I backspegeln är det förstås lätt att se rivningen av den gamla prästgården som en vemodig händelse. Von Echstedtska gården, av samma ålder som prästgården, kom med tiden att förvandlas till en sevärdhet av högsta klass. Bilderna indikerar

Forts på nästa sida

Ordförande har ordet

Då Du läser det här numret av tidningen har vi nått en bit in i juni och för många av oss känns det som om semestern är inom räckhåll. För föreningen påbörjas då vår huvudperiod med arrangemang ute i länet där vi deltar vid ett antal olika evenemang. Det finns inget som slår den svenska sommaren men vi får väl hålla tummarna för att årets upplaga blir något mindre torr än fjolårets.

En föreläsning som berörde

Den 25 april passade jag på att gå på en av våra föreläsningar på Arkivcentrum "Varför och hur jag började släktforska". Efter en stressig dag på jobbet i den digitala världen hade jag att välja mellan att logga ut och åka hem eller låta mig inspireras av Carin Nilsson som var föredragshållare. Jag valde det senare, vilket visade sig vara rätt val. Hon berättade med inlevelse om

hur hennes och mormoderns nära vänskap och deras genuina människointresse gjorde att pusselbitar kunde falla på plats och kontakt kunde knytas med släktingar via ett tändsticksetui från Kanada. Vet att det var fler än jag som berördes av hennes fina berättelse och bilder.

Våra filmade föreläsningar – en medlemsförmån

Vill passa på att passa på att påminna både nya och gamla medlemmar om våra filmade föreläsningar som Du som medlem kan ta del av via VärmlandsRötter <https://start.varmlandsrotter.se/filmade-foredrag/> där filmerna är kategoriserade och försedda med en kort beskrivning. Det är faktiskt redan drygt 13 timmar av filmat material och vi fortsätter att filma nya föredrag då föredragshållaren tillåter det. Det här projektet påbörjades efter önskemål från våra medlemmar vilka

inte hade möjlighet att vara på plats vid föreläsningstillfället. Glöm inte att notera det nya medlemslösenordet som står på plastomslaget till just det nummer av VärmlandsAnor som Du nu håller i Din hand. Lösenordet behövs för bland annat för att kunna ta del av de filmade föreläsningarna.

Släktforskardagarna i Borås i augusti

Föreningen deltar som vanligt med en monter vid de årliga släktforskardagarna vilka i år hålls i Borås 24-25 augusti. Föreningen ordnar en bussresa för våra medlemmar, läs mer om den på annan plats i denna tidning. Det erbjuds flera intressanta föreläsningar dessa dagar. Vi representeras även vid riksstämman 23 augusti. Väl mött i Borås!

*Lars-Göran Jansson,
ordförande*

Forts från sida 14

att prästgården verkligen var en av stiftets finaste prästgårdsmiljöer. Med prästgårdens rivning försvann en viktig del i kulturmiljön kring Kila kyrka. En renovering hade dock inneburit mycket stora förändringar. Präster kan inte heller bo i museer. Det gamla husets brandskydd var också mycket dåligt. Det enda som kunnat rädda det gamla hade varit att bygga den nya prästgården på en ny plats, men då hade säkert de kommande krigsåren gjort risken stor att byggnaden sålts till ved – vilket nu skedde redan 1939 och 1940.

Maj-Lis Kallin minns ännu några goda barndomsår i prästgården och de vackra portstolparna. Bara ett uthus finns kvar från den gamla tiden, som den siste tjänstebostadsinnehavaren Gösta Törnqvist använt som fårhus och stall sedan 1982.

Styrelseutbildning

Kristina Carling informerar om styrelsearbete.

Styrelsen samlades lördagen den 23 mars i Folkuniversitetets lokaler i Karlstad för att förkovra oss i styrelsearbete. Det var Kristina Carling från FU som höll i utbildningen som bland annat handlade om rutinbeskrivningar, stadgarnas

innehåll och bra tips om vad man skall tänka på i styrelsearbetet. Samarbetet mellan föreningen och Folkuniversitetet är värdefullt för båda parter och vi tackar Kristina för en givande lördag.

Annika Björklund:

Det medeltida Sverige 7: Värmland

Riksarkivet, Stockholm 2018.
Två delar: 950 sidor. Häftad.
ISBN 978-91-87491-30-6.
Beställes från Riksarkivets
webbutik.

Långsamhet och långsiktighet är två nyckelord inom forskning, alldeles särskilt inom de humanistiska ämnena. Det gäller för både akademiska forskare, såväl som för amatörer. När nu *Svenska Akademiens Ordbok*, påbörjad 1893, faktiskt kommer att nå slutet på alfabetet inom några år, så inväntar vi spännat att även *Svenskt Biografiskt Lexikon*, påbörjat 1917, skall nå till Rune Öfverman eller vem nu det blir som får äran att bli ”sist”. Tyvärr lär ingen som läser detta 2019 få uppleva att *Sveriges Kyrkor* (grundat 1912), *Sveriges medeltida personnamn* (påbörjat 1943) eller klassikern *Svenskt Diplomatarium* (påbörjat 1829) kommer att nå sitt mål.

Det första häftet av *Det medeltida Sverige* (DMS) utkom 1972 och målet är att ersätta verket *Skandinavien under unionstiden* av Carl Gustaf Styffe, utgivet 1867. All bebyggelse i det medeltida Sverige, det vill säga exklusive de delar som tillhörde Norge och Danmark, kartläggs genom en noggrann genomgång av alla tillgängliga källor. Slutstreck sätts omkring 1570.

DMS började utges av Vitterhetskademien, övertogs av Riksantikvarieämbetet men är sedan 2012 en del av Riksarkivets verksamhet. Hittills har 21 häften publicerats, mest om Uppland, Södermanland och Småland. De båda folkrika landskapen Östergötland och Västergötland har man ännu inte påbörjat. Nyckeln är förstås pengar – just nu är fyra forskare sysselsatta med projektet och producerar tålmodigt häfte efter häfte.

Så det var en stor glädje när det för några år sedan avslöjades att Värmland var på gång! Forskaren Annika Björklund presenterade arbetet i en artikel i *VärmlandsAnor* 2016:1.

I december 2018 var det så dags för boksläpp och det var säkert fler än recensenten som fick uppleva julafton dubbelt upp. Tryckning och bindning är rätt enkel och risken finns att böckerna kan bli slitna fort om man inte väljer att låta binda in dem. Omslagen pryds av utsnitt från 1640-talets geometriska jordeböcker: Bortan i Gunnarskog i första delen, och Spässlunda i By i andra delen.

Det är naturligtvis ytterst glädjande att vi med dessa häften fått ett standardverk om det medeltida Värmland, som kommer att utnyttjas av många forskare i framtiden. Inte så mycket för den rena genealogin – det är svårt på gränsen till omöjligt att följa släkter i medeltidens Värmland – utan för den lokalhistoriska forskningen.

Det finns väldigt mycket bra i böckerna. Presentationen sker härads- och sockenvis och varje socken är försedd med mycket tydliga kartor, även om det finns exempel på märkliga gränsdragningar. Det finns t.ex. en utredning om landskapets gränser (inte så enkla som man kan tro), liksom om de medeltida kyrkorna.

Hur sker då presentationen av varje gård ut? Ja, vi kan ta ett exemplet Högvalta i Arvika socken.

1495 Högvalthe (EbAp 12/11, nr 60) – 11 C, 4 d.

VrH 2 fr (1562 Hans Persson/Forstenaätten/).

1495 säljer Nils Ottesen (Otte Torbjörnssons ätt) tre gårdar i H, som ligger i gärdslag och vardera rän-

tar 4 pund smör, till Peder Knagh (EbAp 12/11).

EbAp betyder att notisen är hämtad från ett pergamentsbrev i Ericssbergssarkivet i Riksarkivet. Notisen från 1562 handlar om att gården ligger under frälse och avraden upptas av en frälseman vid namn Hans Persson, som tillhör Forstenaätten.

Allt skulle vara gott och väl, men tyvärr finns det en del besynnerligheter i DMS Värmland, som borde enkelt ha kunnat avhjälpas. Det är ju recensentens plikt att vara en felfinnare, så här kommer några notiser om mina egna intresseområden.

På sidan 63 omtalas ett medeltidsbrev från 1348, från lagmannen Gustav Tunesson angående fiskerättigheterna i Amn (DS 4340). Alla historiskt intresserade i Kila socken känner till detta brev, eftersom bland sigillvittnena återfinns en kyrkoherde Petrus (Peter) från ”Kylae”. Själv har jag en bild av detta brev inramat på väggen, eftersom det alltsedan Anders Lignell upptäckte det på 1840-talet ansetts vara tydligt att ”Kylae” är Kila socken. Björklund hänför det utan vidare kommentarer till Visnumskils socken, och det går spårlost förbi i presentationen av Kila på sidan 601. Genom detta har Kila snuvats på alla belägg före 1500-talet. Björklund har inte heller med Anders Lignells Kilaboken i sin litteraturförteckning, trots att boken varit tryckt sedan 1992.

Något övertygande bevis för att ”Kylae” skulle vara (Visnumskil-) Kil och inte Kila presenteras inte.

En del av gårdarna synes i längderna ha hamnat i fel socken, att t.ex. Gräsmark noteras i Fryksände istället för Sunne (s. 83) verkar mer vara ett skrivfel i skattelängden

Recension

1564. Det finns fler sådana exempel. Så har Holm och Gilserud i Arvika skrivits in under Gunnarskog samma år (sid. 285) vilket också verkar helt osannolikt. Att Bogen och Axland på medeltiden skulle ha räknats till Eda (sid. 307) och inte till Gunnarskog (s. 321) verkar helt orimligt, eftersom kartan baseras på en förebild från 1702, då dessa båda gårdar definitivt var en del av Gunnarskog.

Det finns fler exempel på krånglig gränsdragning, som vad gäller Svanskogs socken och Dalboreden, som på medeltiden var en egen socken (Ämmeskog) och tillhörde Dalsland. Det gör att Dalboreden kommer att redovisas i kommande DMS Dalsland.

Gränshistorikerna bygger boken *Den civila lokalförvaltningens gränser 1630-1952* av Torsten Lagerstedt (1973) som ibland ger anakronistiska notiser om förhållandena i mitten av 1900-talet, som vare sig berör medeltiden eller är relevanta för nutiden, som att Årjäng blev municipalsamhälle 1939 (s. 493). De socknar som bildats efter 1500-talet, anges ha grundats när de första gången kom med i jordeboken, trots att de kyrkligt varit egna socknar i kanske 100 år då.

Det finns förstås utmärkta register i boken, både vad gäller personer och orter och en utförlig käll- och litteraturförteckning. Märkligt nog finns vare sig några böcker av Arvid Ernvik eller Erland Rosell

med där, trots att de båda gjort stora bidrag till den kunskap vi har om det medeltida Värmland. Märkligast av allt är att endast del 2 av Anders Edestams *Karlstads stifts herdaminne* finns med, trots att även del 3 och 4 innehåller åtskilliga notiser om medeltid och 1500-tal. Hänvisningar till Edestam är märkvärdigt få.

DMS Värmland har alltså en del skönhetsfläckar, som borde ha kunnat undvikas. Men samtidigt så är verket ett oerhört bidrag till vår kunskap om medeltiden i vårt landskap och förutsättningarna för våra bygders uppkomst. Det har en självklar plats på alla lokalhistoriskt intresserade bokhyllor.

Carl-Johan Ivarsson

DNA-träff på en kändis

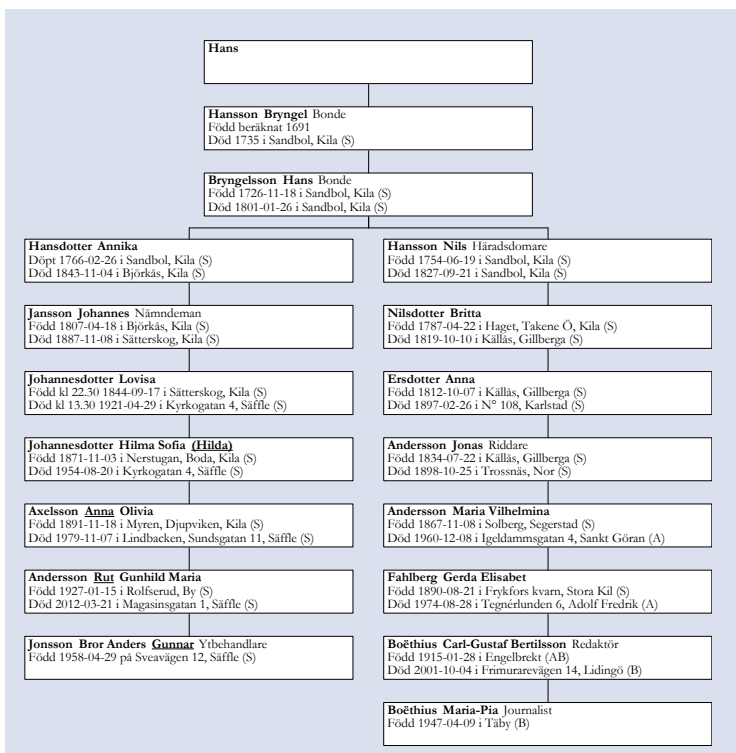
av Gunnar Jonsson

Kjell Hasselroth och jag försöker få klarhet i varför jag har så många DNA-träffar med anknytning till Gunnarskogs socken. Så rätt vad det är kommer det ett mail där han frågar om jag har en viss person bland mina ”dna-kusiner”.

Så nu kom en sådan fråga och jag matade in namnet i sökfältet på www.familytreedna.com. Just det namnet fanns inte, men ögonen fastnade på ett bekant namn, nämligen Maria-Pia Boëthius, journalist och författare. Som så många andra, tyvärr, så hade hon inte laddat upp någon antavla. Men jag frågade vår tidningsredaktör om han hade någon koll på hennes anor. Svaret var att hennes farmor var född i Stora Kils socken.

Nu finns det de som anser att kändissläkt är inget att bry sig om, men jag tycker det ger lite extra kryddning i forskningen. Så jag började kolla på farmodern Gerda Elisabeth Fahlberg, född 1890 vid Frykfors kvarn. Det visade sig bli en ganska spretig antavla. I generationerna II-IV var bara en av makarna från Värmland, men i generation V hamnade jag i Värmskog och Gillberga.

Sen visade det sig då att Maria-Pias farmors morfars mormor var född i Östra Takene i Kila socken. Och där fanns då både hennes och mina anor i 12 led tillbaka på 1500-talet.

Som en extra bonus i forskningen, visade det sig att jag hade fel bland mina anor. Det fanns visst två stycken Britta Nilsdotter födda 1787 i Kila, men bara den ena är med i födelseböckerna.

Jag tänkte också att fler skulle kunna ta del av det jag gjort, så Maria-Pias anor la jag upp bland kändisanor på vår hemsida VärmlandsRötter.

Och hur hon och jag är släkt syns på släktskapstavlan här ovan.

Tössbo härads domböcker 1613-1675

Regester på nutidssvenska från renovationerna i Göta Hovrätts arkiv av Elsa Sjödahl. Dalslands Fornminnes- och Hembygdsförbund, Mellerud 2014. Register till Tössbo härads domböcker 1613-1675 av Margareta Nilars. Dalslands Fornminnes- och Hembygdsförbund, Mellerud 2018. Säljes genom Dalslands Fornminnes- och Hembygdsförbund, c/o Gudrun Rydberg, Kuskvägen 7, 463 34 Lilla Edet. Tel 070-374 23 27; 0520-65 73 00, e-mail: gudrun.rydberg.le@telia.com

Det är inte så ofta vi anmäler litteratur om Dalsland i VärmlandsAnor, men det får anses vara väl motiverat i detta fall, av flera skäl. Framför allt genom den storslagna insats som Elsa Sjödahl gjort genom att göra sammandrag av varje ärende för Tössbo härad i Göta hovrätts domboksrenovationer, dels genom att en liten del av Tössbo härad numera ingår i Svanskogs socken i Värmland, och slutligen genom Margareta Nilars föredömliga insats att göra ett register till den tryckta boken. ”Domboksstudier – en tidsödande källa till glädje” kallade Lars Gunnar Sander sin introduktion till domboksforskning i VärmlandsAnor 1991:4 – den finns att läsa på Värmlandsrötter för alla som är nyfikna. Alla som försökt att dyka ned i domböckernas värld förstår vad han menade. Det är framför allt oöverskådligt, svårläst och kräver kunskap i både texttydning och förståelse av juridiska termer. Men man kan bli mycket rikligt belönad! Inte bara genom förfädernas ogärningar och illdåd men genom den bild av det lokala vardagslivet som domböckerna ger, och de släktutredningar som domböcker kan innehålla.

För 1600-talets del är den enklaste vägen in i domböckernas värld de

renovationer (renskrifter) av häradernas domböcker som sändes in till hovrätten. De är i regel mycket prydligt skrivna och välbevarade, där exemplaren i häradsrättens arkiv kan ha luckor. Men 1600-talspikturen kräver sin tydare och det rekommenderas inte för nybörjare.

Elsa Sjödahl (1917-2018) var en aktiv släktforskare som under många år sysselsatte sig med det dalsländska domboksmaterialet¹. Det resulterade i flera tryckta utgåvor där hon skrev rent och bearbetade de sammandrag som forskaren Anders Edestam (1898-1977) sammanställt ur de fyra övriga dalsländska häraderna.

Tössbo, alltså i stort sett det som idag är Åmåls kommun var dock länge en vit fläck bland dessa. De sammandrag som Edestam gjort blev aldrig tryckta. Vid 97 års ålder fick Elsa Sjödahl istället se sina sammandrag av varje mål, det är alltså det som kallas regester, på nutidssvenska utgivna. Edestams sammandrag är urval men här är varje mål refererat. Samma år, 2014, belönades Elsa Sjödahl med Victor Örnbergs hederspris av Sveriges Släktforskarförbund.

I Värmland känner vi till Gunnar Almqvists liknande arbete för Fryksdals härad, liksom Jan-Erik Björks för Älvdals härad.

Den inbundna boken på 292 sidor inger respekt och det är nog inte så många som vill sträckläsa den, men boken har förstås ett enormt värde för alla med släkt- och lokalhistoriskt intresse för Tössbo härad – vilket också inkluderar den del av Svanskogs socken som kallas för ”Dalboredden”. På nutida kartor med utritade landskapsgränser så brukar Dalboredden åter räknas till landskapet Dalsland, även om hela Svanskog tillhör Värmlands

län sedan 1891.

Storverket fullbordades efter fyra år av förra kommunarkivarien i Åmål Margareta Nilars som sammanställt ett register till Elsa Sjödahls arbete. Registret är uppdelat i fyra delar: personer, ortnamn, yrken och titlar samt ett sakregister.

Vad innehåller då boken? Ja, bara ett litet exempel från min egen hemsocken Kila. 1661 dyker fänriken Bengt Nilsson från Ölserud i Kila för att skaffa sin hustrus och hennes syskons arvejord i Gatan, Tydje till Lars Bryngelsson och Brita Eriksdotter ibidem för 60 riksdaler och en ox. Hustrun heter Maria Olufsdotter Tilacea och alla syskon nämns vid namn: Lars, Daniel, Gabriel, Erik, Erik, Margareta och Sigrid. Är det fel skrivet med två Erik? Då får man dyka ned i Arkiv Digitals bilder och försöka leta upp målet... ”Det var en fel skrivning visade det sig, det finns bara en Erik i källan”.²

Det kan alltså finnas en del fel på detta vis, orter som hamnat i fel socken och liknande. Men nyttan av Elsa Sjödahls arbete, kompletterat med Margareta Nilars register till detta är mycket stort.

Carl-Johan Ivarsson

— — — — —
1. Elsa Sjödahl är ej att förväxla med Elsa Sjöholm (1923-2012), docent i historia, känd för sina forskningar kring medeltidslagar.

2. Göta Hovrätt - Advokatfiskalen Älvsborgs län (P) EVII-AAAB:48 (1657-1662) Bild 2580 (AID: v190210.b2580, NAD: SE/VALA/0382503)

Till minne av Bernhard Granholm

Föreningens hedersmedlem Bernhard Granholm, Kristinehamn, avled den 23 april. I juni skulle han ha fyllt 88 år.

Bernhard Granholm föddes 1931 av svenska föräldrar i staden Dorpat alias Tartu i Estland. Sin speciella bakgrund har han beskrivit i artikeln "Att söka sitt första barndomshem" i VA 2007:2, och i boken *Mitt Estland*, utgiven 2014. Föräldrarna var frälsningsofficerare och hade fått kallelse till Estland. Modern insjuknade i tuberkulos efter Bernhards födelse och familjen fick återvända till Sverige.

Med tiden kom Bernhard att utbilda sig till radioreparatör och senare ingenjör inom Televerket Radio. Han gifte sig med Anna-Lisa Ödman från Strömstad. Från början av 1970-talet var bostadsorten Grums. Bernhard och Anna-Lisa kom att dela intresset för släktforskning. Även om Bernhard inte hade rötter i Värmland mer än en till Jämtland utvandrad fälväbel från Sunne på 1600-talet, så blev Bernhard och Anna-Lisa medlemmar i vår förening och deltog flitigt under många år på de flesta föreningsarrangemang.

1990 fick Bernhard uppdraget att vara redaktör för föreningens medlemsblad "Nytt från Värmlands Släktforskarförening", som 1992 fick namnet "VärmlandsAnor". Bernhard tog över ett medlemsblad och lämnade efter sig en medlems-tidning. Strax före namnbytet hade övergången gjorts från skrivmaskin till dator, med hjälp av Harald Perssons layoutprogram. Istället för häftning i övre vänstra hörnet så blev tidningen rygghäftad och sidantalet utökades till 28.

Bernhard utvecklade också tidningens innehåll. För er, som inte var regelbundna läsare av VärmlandsAnor för mer än 25 år sedan, så

finns alla gamla nummer att läsa på vår hemsida Värmlandsrötter. Bernhard tänkte journalistiskt och nyhetsbevakade den tidens viktiga frågor i släktforskar-Sverige, som inrättade av landsarkiv i Karlstad och SVAR:s ställning som monopolist på den tidens släktforskar-marknad.

Från 1992 till 1999 var Bernhard också medlem av styrelsen, de flesta åren i rollen som vice ordförande. Han medverkade som skribent i Släkthistoriskt Forum och engagerade sig i Folkrorelsernas arkiv (nuvarande Föreningsarkivet) och Värmländsk Kultur.

Även om Bernhard lämnade uppdraget som redaktör efter fem årgångar i slutet av 1994 så medverkade han då och då i VärmlandsAnor. Han ägnade sig också åt forskning i domböcker och gav ut flera skrifter om detta, särskilt om samlevnadsmål. Vid årsmötet 2001 utsågs Bernhard till hedersmedlem i föreningen. Hans sista uppdrag var som revisor 2007 till 2014.

Efter Anna-Lisas död 2005 flyttade Bernhard till Kristinehamn, där han var en aktiv medlem i Frälsningsarmén och tillhörde

hornmusikkåren. Ett annat intresse var tåg och järnvägar. Bernhard deltog med eget utställningsbord vid Släktforskar dagarna i Karlstad 2014 och sålde sina skrifter. Inte så långt efteråt drabbades han av en stroke och de sista åren var det svårare att kommunicera i tal och skrift, men Bernhard förunnades ett långt och innehållsrikt liv. Vi minns en hängiven och intresserad släktforskarvän, som gjorde stora insatser för vår förening!

Carl-Johan Ivarsson

Bytt e-post-adress?

Har du bytt e-postadress vänligen meddela den nya till kassor@varmlandsrotter.se

E-postadressen är viktig för olika utskick bl.a. info om föredrag mm. I nuläget har föreningen många adresser som inte hittas och som studsar tillbaka. Detta innebär krångel och extra arbete, och att ni går miste om information!

Till minne av Thore Jansson 1950-2019

Den 28 mars 2019 nåddes vi av det sorgliga beskedet att vår tidigare kassör och medlemsansvarige Thore Jansson somnat in i sitt hem i Västra Ingersby, Rottneros. Han var född 26 juli 1950 och skulle alltså ha fyllt 69 år senare i år. Han begravdes vid en mycket fin begravningsgudstjänst i Sunne kyrka 18 april.

Thore var den glade fryksdalingen som alltid hade glimten i ögat och gick in i alla arbetsuppgifter till ett hundra procent. Han hade alltid en positiv inställning och det kändes som om han även behöll den under sin sjukdomsperiod.

2010 blev Thore medlem i Värmlands Släktforskarförening och eldprovet var Släktforskarlagarna 2014 som vi arrangerade i Karlstad. Där var han som kassör en mycket viktig del av ledartrojkan som rodde detta enorma arrangemang i land. Ett arrangemang det fortfarande pratas om i mycket positiva ordalag.

Som kassör hanterade han föreningens ekonomi under många år och gjorde det på ett ypperligt sätt. Det var även Thore som administrerade föreningens medlemsregister och såg till att man som medlem fick sin medlemstidning och hölls informerad om föreningens aktiviteter. Han lämnade sitt uppdrag i början av 2019.

Thore har under åren även varit en mycket flitig registrerare för Värmlands Kyrkboksregister.

Utöver intresset han haft för släktforskning och engagemanget i föreningen har han även under många år varit engagerad inom värmländsk fotboll, bland annat som vice ordförande i Värmlands Fotbollförbund.

Tomrummet som Thore lämnar efter sig är stort för oss, men enormt för hans familj.

Lars-Göran Jansson

Nr 224

Hanna Engström föds 1885 som barn nr tre i familjen Alfred Jonsson och Emma Jonsdotter, hemmahörande på gården Östra Skymnäs i Norra Råda församling.

Fadern Alfred arbetade troligen som dräng på gården. Fem år senare finns familjen registrerad som boende i Ljusdal, Hälsingland.

Hanna gifter sig som 19-åring med sågverksarbetaren Karl Sigfrid Lundgren, och bröllopet hålls i Gnarpes församling. Tillsammans med Karl Sigfrid får hon fem barn under åren 1902-1910. Familjen bor i Gnarpes Masugn.

Hanna blir tidigt änka, då Karl Sigfrid dör i TBC redan 1912. Familjen bor efter Karls död under flera år på Böle fattighus.

1915 får Hanna en son, född utom äktenskap, och 1918 ytterligare en uä son. Hanna ingår inte något nytt äktenskap. Två av döttrarna blir fosterbarn och söner arbetar som drängar och dör i tidig ålder. Hanna dör i Gnarpes församling 1953.

*Agneta Skog
agnetaviola@gmail.com*

Lösenord

Utgåva nummer 2 av medlems-tidningen innebär traditionsenligt lösenordsbyte på Värmlandsrötters medlemssidor.

Vi försöker att hålla igång en innehållsrik och spännande sida och har en del material exklusivt för medlemmar, bland annat våra inspelade föredrag.

Så kolla omslagspåsen en gång till innan du slänger den!

Upprättad för Hanna Lundgren, f. Engström 7/9 1885 i Östra Skymnäs, Norra Råda (S)					mm m(31) t. Agneta Skog. Orter i (S) län om inte annat anges	
Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV	Generation V		
Nr 2-3 (1)	Nr 4-7	Nr 8-15	Nr 16-31	Nr 32-63		
Nr 2, far Engström Alfred Jonsson Arbetare, skomakare f 13/12 1850 Östra Fågelvik d 28/4 1911 Luleå(BD) g 5/10 1878 Norra Råda	Andersson Jonas Torpare f 25/4 1797 Alster, Björby d 16/7 1852 Ö Fågelvik, Busterud 4	Jonsson, Anders 8 Jonsdotter, Maria 9				
	Andersdotter Maria	Pettersson, Anders. Dräng 10				
	Nr 1, ansökare Engström Hanna Sofia Hushållerska f 7/9 1885 Norra Råda, Skymnäs Ö	f uä 22/6 1813 Ölme, Torp d 9/3 1872 Ö Fågelvik, Busterud 5				
	Jonsson Jon f 18/2 1830 Sunnemo, Lid Ö d 30/10 1898 Norra Råda g 13/4 1857, N Råda 6	Olofsson, Jon f 11/10 1803 g 1821 Olsdotter, Ingrid f 24/11 1792 13				
	Nr 3, mor Jonsdotter Emma f 28/8 1859 Norra Råda	Andersdotter Maria f 15/1 1819 N Råda, Haftersbol d 16/2 1886 N Råda, Skymnäs Ö 7	Pettersson, Anders f 9/11 1776, N Råda, Haftersbol d 18/7 1858, N Råda, Haftersbol g 26/10 1806, N Råda Jönsdotter, Britta f 13/12 1778, N Råda, Risbergsheden d 30/3 1848, N Råda, Haftersbol 15	Carlsson, Peter Andersdotter, Kerstin 26/9 1756 - 31/12 1837, N Råda Svensson, Jöns. Torpare Hindrichsdotter, Gunila 27/3 1745, N Råda - 11/8 1813, N Råda	Jonson, Hennick Arvidsdotter, Marit	
20/3-2019						

Nr 225

Axel Emanuel Eriksson 1849-1927

För många år sedan fick min mamma forskning, som var gjord på såväl hennes morfars som mormors sida. Denna forskning har jag naturligtvis tagit till mig i min egen forskning, men har också själv kollat upp allt i kyrkböckerna.

Min mammas morfar, Axel Emanuel Eriksson, föddes i Ölme närmare bestämt i Ö Åm 1849. Hans anfäder var bönder och i stor utsträckning i Ö Åm och Mårön. Dessa ligger i Ölme, ganska nära alltså, men jag har aldrig varit där. Jag borde nog ta mig en tur dit till sommaren. Axels föräldrar Erik Månsson, 1815-1874 och Kajsa Andersdotter, 1819-1886 får sju barn men bara tre blir vuxna. Axel, hans bror Erik Gustaf Eriksson och systern Maria Eriksdotter. Maria blir dock bara 23 år, hon har då utbildat sig folkskollärarinna

och tagit namnet Elfdal. Hon dör av tuberkulos.

Brodern Erik Gustaf och hans hustru får sju barn bara tre blir vuxna. Barnadödligheten var verkligen stor.

Axel kommer så småningom till Niklasdam som dräng, där han träffar pigan Stina Maria Andersdotter, som han gifter sig med. Hennes historia var publicerad i VA nr 1, 2017, där de båda finns med på bild och där jag berättar om deras liv. Ett par av Axels faddrar är nämndemannen Anders Mellqvist och hans hustru. Hos denne nämndeman arbetar Stina Marias mor som piga när Stina Maria föds som oäkta. Jag misstänkte ju förstås nämndemannen för att vara far eftersom Stina Maria får efternamnet Andersdotter, men det visar sig vara en av drängarna.

Axel och Maria får tio barn, två dör som barn och min mormor blev

bara 41 år. Tre utvandrar till Amerika. Vi har under åren haft viss kontakt med ättlingar i Amerika, men just nu är det väldigt tyst mellan oss. Jag var med mina föräldrar och hälsade på en kusin till min mamma samtidigt som vi hälsade på släkt på min pappas sida. Hans släkt har vi faktiskt fortfarande kontakt med och vi har träffats många gånger.

Läser man bouppteckningarna efter Axels anfäder så verkar de haft det ganska bra. Bouppteckningarna är innehållsrika och i husförhörlängderna ser man att de haft gott om pigor och drängar.

I anorna kan jag konstatera att Axels mormors farfar och farmor och hans farfars farfar och farmor var samma personer. Det var väl kanske inte så ovanligt på den här tiden.

Eva Lejrin
lejrin.eva@gmail.com

medlemsresa

Häng med till Borås!

Lördag 24 augusti

Medlem jämte respektive 150:-/pers, övriga 200:-/pers i mån av plats

- 05:30 – Ärvika, busscentralen
- 06:10 – Kil, hpl Skåne (riksväg 61)
- 06:30 – Karlstad, Sundstagskyrkan
- 07:00 – Kristinehamn, McDonalds
- 17:00 – hemresa från Borås

Anmälan och övrig info - kontakta:
Berith Hemmingberg

Mail: berith.hemmingberg@gmail.com

Tel: 0790 40 97 36

senast 1/8

Antavla nr 225	Upprättad för Axel Eriksson, f 21/3-1849 i Östra Åm, Ölme (S)				mm f (14) t. Eva Lejrin. Orter i (S) län om inte annat anges	
Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV	Generation V		
Nr 2-3 (1)	Nr 4-7	Nr 8-15	Nr 16-31	Nr 32-63		
Nr 2, far	Nilsson	Månsson, Nils. Bonde, damneman	Nilsson, Måns. Bonde, damneman	Nilis	d <1747, Ölme	
Månsson	Måns	f 17/8 1746, Ölme, Mårön	1704, Ölme - 2/5 1783, Ölme, Mårön	Månsdotter, Ingeborg	1686, Ölme - 31/1 1771, Ölme, Mårön	
Erik	Bonde	d 28/1 1787, Ölme, Mårön	Andersdotter, Maria			
Brukare	f 5/8 1776	g 9/12 1770, Ölme	8 1716, Ölme, Labberud - 14/2 1799, Ölme			
f 5/8 1815	Ölme, Mårön	Jönsdotter, Maria	Håkansson, Jöns. Bonde			
Ölme, Råvsala S	d 28/11 1831	f 11/12 1747, Ölme, Riddaregården	1711, Ölme - 24/9 1791, Ölme, Holma			
d 10/3 1874	Ölme, Råvsala S	d 3/2 1818, Ölme, Skräkvik	9 1710, Ölme - 24/8 1776 i Ölme, Holma	Nilsson, Olof. Bonde	1685 - 19/3 1757, Ölme, Holma	
Ölme, Älvetorp	g 14/12 1806, Ölme	4		Eriksdotter, Sigrid	1683 - 15/1 1768 i Ölme, Holma	
g 26/12 1842	Ersdotter	Bengtsson, Erik. Bonde	Ersson, Bengt. Bonde, fiskare			
Ölme	Catarina	f 17/1 1747, Färnebo	1720, Torsö(R) - c 1757, Ölme			
Nr 1, ansökare		d 11/5 1821, Ölme, Lisslerud	Larsdotter, Catarina			
Eriksson	f 31/8 1772	g 13/3 1772, Ölme	10 1723, Ölme, Nollås - 31/5 1797, Ölme			
Axel Emanuel	Ölme, Råvsala S	Larsdotter, Sigrid	Olsson, Lars. Bonde			
Vaktmästare	d 13/1 1822	f c 1742, Visnum	1715, Ölme - 7/12 1792, Ölme, Råvsala S			
f 21/3 1849	Ölme, Råvsala S	d 16/12 1804, Ölme, Lisslerud	Olofsdotter, Catarina	Månsson, Olof	c 1667 - (25)/2 1750, Visnum, Torpa Ö	
Ölme, Åm Ö	5	11	10/2 1712, Visnum - 2/5 1783, Ölme	Jonsdotter, Sigrid	c 1677 - 23/3 1735, Visnum, Torpa Ö	
d 24/12 1927	Larsson	Månsson, Lars. Bonde	Persson, Måns. Bonde	Persson, Per. Bonde	1674 - 1/9 1754, Ölme, Åm Ö	
Kristinehamn	Anders	f 31/7 1761, Ölme, Åm Ö	1714 - > 1791	Månsdotter, Maria	1677 - 19/2 1758, Ölme, Åm Ö	
g 25/1 1874	Bonde	d 28/10 1823, Ölme, Åm Ö	Eriksdotter, Cherstin			
Varnum	f 17/5 1797	g 13/11 1789, Ölme	12 1717 - 16/10 1773, Ölme, Åm Ö	Månsdotter, Ingeborg	1691 - 4/4 1773, Ölme, Åm S	
Andersdotter	Ölme, Åm Ö	Pärsdotter, Cathrina	Andersson, Peter			
Stina Maria	d 13/10 1838	f 11/7 1764, Ölme, Lerdala St	1726, Ölme - 9/11 1797, Ölme, Lerdala S	Gullbrandsdotter, Catarina	1697 - 1765, Ölme, Lerdala La	
f 22/9 1845, Ölme	Ölme, Åm Ö	d 13/8 1826, Ölme, Åm Ö	Håkansson, Maria	Persson, Håkan	1687 - 1766	
Nr 3, mor	g 27/11 1818, Ölme	6	13 1725 - 1811	Nilssdotter, Cherstin	1697 - 1775	
Andersdotter	Andersdotter	Månsson, Anders. Bonde	Nilsson, Måns			
Kajsa	Greta	f 15/6 1752, Ölme, Mårön	Se nr 16			
f 24/12 1819	f 5/9 1793	d 16/9 1831, Ölme, Skanum St	Andersdotter, Maria			
Ölme, Åm Ö	Ölme, Havstod N	g 26/8 1784, Ölme	14 Se nr 17			
d 17/6 1886	Ölme, Havstod N	Larsdotter, Cherstin	Håkansson, Lars. Bonde	Andersson, Håka. Bonde	1683, Ölme - 10/7 1755, Ölme, Rudsberg N	
Ölme, Älvetorp	d 27/5 1866	f 26/9 1754, Ölme, Stubberud	1720 - 24/5 1758, Ölme, Stubberud	Bengtsdotter, Cherstin	1693 - 18/5 1764, Ölme, Rudsberg N	
	Ölme, Älvetorp	d 19/2 1827, Ölme, Skanum St	Andersdotter, Cherstin	Jonsson, Anders. Bonde, nämndeman	1677 - 21/5 1758, Ölme	
	7	15	1723 - 24/6 1793, Ölme, Stubberud	Olssdotter, Margareta	1683 - 31/1 1760, Ölme, Stubberud	
11/1-2019						

Höstens program 2019

Arvika

Träffar: Biblioteket - Andra måndagen i månaden kl 17 – 19. 9 september: En del av Sveriges glömda historia. Lars Risberg. Obs! På Sågudden.
14 oktober: Hur tar vi hand om varandra? Fattigdom och åldringsvård genom tiderna. Sten Fransson
11 november: Program ej klart
9 december: Diskussionskväll. Frågor m.m.

Grums

Program på Svealokalen (HSO), Sveaplan 2:
17 september: Liljedals glasbruk och dess föregångare. Olle Hansen, Säffle
15 oktober: Barnafödandets villkor och barnmorskors arbete genom tiderna. Maj Karlsson, Sunne.
19 november: Lite tå hört.
Forskarhjälp på biblioteket: 19/9, 3/10, 17/10, 31/10, 14/11, 28/11 kl. 15-18

Karlstad

Alla aktiviteter sker på Arkivcentrum, Almqvistsalen eller Edbergssalen. Programmen genomförs i samarbete med Arkivcentrums institutioner.
Torsdag 19 sept kl. 18:30: Tågtrafikens utveckling i Värmland. Lars Yngström från Tågåkeriet i Värmland
Måndag 30 sept. kl. 14:00: Forska i sockenstämmoprotokoll samt hur sockenstämman fungerade en gång i tiden. Lars Hammarén
Torsdag 17 okt. kl. 18:30. Bosjön – ett stycke värmländsk bruks- och släkthistoria. Fredrik Carlstedt från Bosjö gård
Måndag 28 okt. kl. 14:00: Bränder och brandskydd i Värmlands historia. Björn Albinsson, ordförande i Värmlands brandhistoriska klubb
Torsdag 21 nov. kl. 18:30. Släktforska i Danmark. Hans Hougaard, styrelseledamot i Värmlands Släktforskarförening

Kristinehamn

Program hösten 2019 Huvudbiblioteket Kristinehamn. Föreläsningar mm; hörsalen kl.18.30
24 september: KEA:s Ur. Björn Antonsson kåserar
9 oktober: Torp och gårdar. Gunilla Didriksson
20 november: Foton i släktforskningen Thomas Herman
11 december: Höstavslutning obs. Kl.18.00 endast medlemmar o anmälan.
(Plats för höstavslutning meddelas senare)
Forskarhjälp i släktforskarrummet, kl.14.00 -17.00. Andra tisdagen varje månad, 10/9, 8/10, 12/11, 10/12
”Gruppforskning” för daglediga, hörsalen, kl.14.00 -17.00. 4 sept, 2 okt, 13 nov och 4 dec.
Kurser i släktforskning
Allmän grundkurs i släktforskning samt registrering i MinSläkt anordnas. Anmälan till Gunnel Larsson, gunnel.larsson3@comhem.se

Sunne

Forskarhjälp på biblioteket under Kulturveckan 6-7 augusti kl. 10-18.

Säffle

Program på biblioteket om ej annat anges.
26 augusti kl. 18: Kyrkogårdsvandring på Kila kyrkogård med Arne Berg. Obs! Platsen.
30 september kl. 19: Diskussionskväll
28 oktober kl. 19: Föreläsning
25 november kl. 19: Diskussionskväll.

Ändrade program meddelas på Värmlandsrötter, liksom på föreningens Facebooksida.

Vår programverksamhet
genomförs i samarbete med

Folkuniversitetet